

УДК 159.9

Дмитро Русланович КРАВЦОВ,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблема психологічної стійкості сьогодні стає однією з центральних у дослідженні особистості, її стійкості до негативних чинників в службовій діяльності, чинників, які мають великий вплив на психіку особистості, конфліктних ситуацій у професійній діяльності, вміння володіти собою в екстремальних та стресових ситуаціях.

Психологічна стійкість особистості має велике практичне значення, оскільки стійкість охороняє особистість від дезінтеграції та особистісних розладів, створює основу внутрішньої гармонії, повноцінного психічного здоров'я, високої працездатності [4].

Поняття «психологічна стійкість» тісно пов'язане з іншими усталеними у світовій і вітчизняній психології поняттями: «психологічна готовність», «стійкість особистості», «стійкість поведінки», «стійкість (професійної) діяльності», «стійкість до навантажень», «емоційна стійкість», «вольова стійкість», «психічна стійкість», «емоційно-вольова стійкість», «моральна стійкість», «психологічна стійкість» тощо. Багатогранність поняття «стійкості» обумовлена, тим, що використання даного терміну стосується процесів становлення, розвитку та формування особистості, використовується для опису різних аспектів її поведінки та діяльності.

У вітчизняній літературі виділяють зовнішні та внутрішні (особистісні) чинники психологічної стійкості. До зовнішніх (соціальне середовище) належать: 1. Психологічна підтримка, яку надає соціальне оточення й особливо – близькі люди. 2. Підтримання психологічної близькості і довірчих відносин з близьким оточенням. 3. Досягнення в навчанні і роботі. 4. Сприятливий клімат у колективі, особливо в шкільному і студентському тощо [2]:

У зарубіжній літературі особистісним чинникам стійкості приділяють незначну увагу, розглядаючи лише ті, які пов'язані із функціонуванням особистості в соціальному середовищі. Б. Бернард виокремлює чотири головні особистісні чинники стійкості [1]:

1. Соціальну компетентність (до якої належать чуйність, комунікабельність, емпатійність, дбайливість, співчуття, альтруїзм і здатність пробачати).

2. Здатність до вирішення проблем (здібності до планування, гнучкість, винахідливість, критичне мислення, інсайтне мислення).

3. Автономію (яка включає позитивну ідентичність, інтернальний локус контролю, ініціативність, самоефективність, майстерність, адаптивну дистанційованість від інших, опірність, самосвідомість і почуття гумору).

4. Усвідомлення мети і майбутнього (до якого належить мета-вказівка, орієнтація на успіх, мотивація досягнення, навчальна спрямованість, постійність, оптимізм, віра у світле майбутнє, почуття послідовності, духовність, сенс життя, креативність, розвинена уява).

Головною перевагою особистісних чинників психологічної стійкості є можливість тренування та розвитку, що може допомогти майбутньому фахівцю в професійній діяльності. Саморегуляція функціональних станів може містити такі аспекти як: спокійний стан і самопочуття; підтримка та відновлення психологічного здоров'я; регуляція міжособистісних відносин, подолання депресивних переживань; формування оптимістичних життєвих перспектив.

Проблема психологічної стійкості порушується у багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідженнях. У вітчизняній психології проблема психологічної стійкості, розглядається такими науковцями як, Н. Гришиною, Т. Крюковою, Л. Куликовим, Д. Леонтьєвим, К. Муздибаєвим, І. Шкуратовою, Ю. Щербатих. Використовують терміни емоційна, психічна та психологічна стійкість особистості Л. Аболін, В. Бодров, І. Малкіна-Пих, В. Мясников та ін. Зарубіжні автори схильні використовувати термін стресостійкість (Г. Сельє, Г. Лазарус, М. Борневассер, Р. Бернс) [2; 3].

Наукові роботи з екстремальної психології розглядають питання психологічної підготовки працівників ризиконебезпечних професій (Ф. Д. Горбов, М. І. Дьяченко, В. І. Лебедев, І. О. Котенев, К. К. Платонов, М. П. Коробейников, В. Л. Маришук, О. В. Овчиннікова, Н. В. Самоукіна, В. Н. Смирнов, О. М. Столяренко, С. І. С'єдін, В. В. Суворова, В. М. Поздняков, А. І. Ушатіков та ін.) Питання психологічної стійкості особистості має велике практичне значення, оскільки стійкість стає на

охороні особистості від дезінтеграції та особистісних розладів, створює основу внутрішнього комфорту, повноцінного психічного здоров'я та високої працездатності

Безпосередньо дослідженню розвитку психологічної стійкості в умовах підготовки до правоохоронної діяльності присвятили свою наукову діяльність В. Андросюк, Л. Дика, Л. Казміренко, М. Куркін, В. І. Лебедєв, В. С. Медведєв, А. І. Папкін, О. Д. Сафін, В. Н. Смирнов, О. М. Столяренко, О. В. Тімченко, Ю. В. Чуфаровський, С. І. Яковенко та інші.

Проте, незважаючи на наявність окремих досліджень, в яких розглядаються різні аспекти зазначеної вище проблеми, необхідно підкреслити, що поза увагою дослідників залишилось вивчення закономірностей розвитку психологічної стійкості фахівців правоохоронних органів. Особливий інтерес становить дослідження розвитку психологічної стійкості правоохоронців під час навчання у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Bernard B. *Fostering Resiliency in Kids: Protective Factors in the Family, School and Community*. Minneapolis : University of Minnesota, 1991. 22 p.
2. Китаев-Смык Л. А. *Психология стресса*. М. : Наука, 1984. 360 с.
3. Куликов Л. В. Стресс и стрессоустойчивость личности. *Теоретические и прикладные вопросы психологии*. 1995. Вып. 1, ч. 1. 62 с.
4. Куликов Л. В. Психогієна особистості. Питання психологічної стійкості і психопрофілактики : навч. посіб. СПб., 2004. С. 87–115.

Одержано 10.11.2017

УДК 37.035:351.74(477)

Наталія Валеріївна КРАСНОВА,

старший викладач кафедри іноземних мов факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1986-9083>

ВАЖЛИВІСТЬ ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ В КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС

Розвиток політичної, військової та економічної могутності України неможливе без розвитку патріотизму і без активізації найважливішої частини військово-патріотичного виховання молоді, зокрема, курсантів вищих навчальних закладів системи МВС. Сьогодні виховання патріотизму є однією з найважливіших умов і способів духовного та економічного відродження України, спосіб об'єднання та консолідації всього населення і відповідь на провокації від країн-агресорів, які прагнуть ослаблення нашої великої держави. Патріотизм можна розуміти як морально-політичний принцип, соціальне почуття, яке складається з любові та відданості Батьківщині, гордістю за минуле і сьогодення. Патріотизм виражається в любові та відданості своїй Батьківщині, рідній землі та її власній нації, її історії та культурі. У сучасних умовах найважливішим напрямком та формуванням патріотичних якостей серед курсантів є і може бути військово-патріотичне виховання, що здійснюється на базі нормативних документів, героїчної історії Батьківщини, військових традицій армії та поліцейської діяльності. Лояльність до Вітчизни, щира любов до своєї країни, морально-психологічна та військово-професійна недоторканність збройного захисту Вітчизни в збройних силах України є квінтесенцією військово-патріотичного виховання і тому відрізняється від патріотичного виховання українських громадян. Особливе значення ідеї патріотизму набувають в епоху становлення і розвитку націй і національних держав, коли патріотизм перестає розумітися просто як моральна цінність, показник високого морального духу суспільства. Він стає своєрідним фундаментом, який пов'язує різні соціальні групи і верстви суспільства в єдине ціле, піднімає їх над особистими інтересами і перетворює на потужну силу, здатну забезпечити ефективний розвиток суспільства.

В умовах сучасного суспільства проблема формування патріотизму набуває особливої актуальності. При всіх своїх позитивних наслідках загальна глобалізація, що характеризується не тільки інтеграцією економік і активізацією міграційних процесів, а й широким культурним взаємопроникненням, веде до раціоналізації суспільних відносин, девальвації духовних